

Viite:

Oikeusministeriön lausuntopyyntö 8.2.2017, OM 6/41/2016

Asia:

Summaaristen riita-asioiden keskittäminen

Oikeusministeriö on 8.2.2017 (OM 6/41/2016) pyytänyt valtioneuvoston oikeuskanslerilta lausuntoa ministeriön asettaman työryhmän antamasta summaaristen riita-asioiden keskittämistä koskevasta mietinnöstä.

Esitän lausuntonani seuraavan.

Summaaristen riita-asioiden keskittämistä koskeva ehdotus ja siihen liittyvä sähköisen asioinnin käytön lisääminen kuuluvat lähinnä poliittisen tarkoituksenmukaisuusharkinnan piiriin. En näe perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta tai muutoin osapuolten oikeuksien toteutumisen kannalta esteitä keskittää jo nyt kirjallisesti käsiteltäviä summaarisia asioita erikseen säädettäviin käräjäoikeuksiin. En näe myöskään estettä sähköisen asioinnin käytön lisäämiselle summaaristen riita-asioiden käsittelyssä. Olen kuitenkin kiinnittänyt mietinnössä huomiota seuraaviin seikkoihin:

Summaarisen riita-asian vireillepanon osalta säädettäväksi esitetyn oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 3 a §:n 1 momentin mukaan oikeushenkilöiden ja lainkohdassa lueteltujen luonnollisten henkilöiden on jätettävä haastehakemus sähköisesti tietojärjestelmäyhteyden tai asiointiliittymän välityksellä ja että muulla tavalla toimitettu haastehakemus jätetään tutkimatta. 2 momentissa säädettäisiin edelleen, että haastehakemusta ei kuitenkaan jätettäisi tutkimatta, jos haastehakemus vaatimuksen tai vaatimuksen perusteiden vuoksi ei ole laadittavissa tietojärjestelmäyhteyden tai asiointiliittymän edellyttämään muotoon. Laissa ei säänneltäisi tarkemmin tilanteista joissa sähköisen vireillepanon käyttämättä jättäminen ei johtaisi tutkimatta jättämiseen, vaan asia jäisi tältä osin asiointiliittymän yhteydessä annettuihin ohjeisiin. Pidän arvostelulle alttiina tilannetta, jossa haastehakemuksen tutkimisen edellytykset jäävät mahdollisesti tulkinnanvaraisten ohjeiden varaan. Haastehakemuksen tutkimatta jättäminen voi johtaa oikeudenmenetyksiin etenkin tilanteessa, jossa saatavan vanhentuminen on lähellä.

Säädettäväksi ehdotetussa uudessa oikeudenkäymiskaaren 10 luvun 20 §:n 2 momentissa säädettäisiin toimivallan säilymisestä tilanteessa jossa summaarisena asiana vireille saatettu kanne muuttuu riitaiseksi. Lainkohdan mukaan asia siirrettäisiin toimivaltaiseen käräjäoikeuteen,

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

mutta se voitaisiin asianosaisten suostumuksella jättää siirtämättä. Mietinnön yksityiskohtaisissa perusteluissa sivulla 72 esitetään, että suostumus voisi olla myös implisiittinen. Riita-asian vastaajan osalta tämä tarkoittaisi että asian käsittelyä voi jatkaa oikeudenkäymiskaaren 10 luvun 17 a §:n mukaan määräytyneessä tuomioistuimessa, jos vastaaja ei kanteeseen vastatessaan ole kiistänyt tuomioistuimen toimivaltaa ja kantaja suostuu käsittelyn jatkamiseen lainkohdan mukaan määräytyneessä tuomioistuimessa. Pääosa summaaristen riita-asioiden vastaajista on yksityishenkilöitä joilla ei voi olettaa olevan laajaa oikeudellista asiantuntemusta. Pidän vastaajan oikeuksien toteutumisen kannalta ongelmallisena tilannetta, jossa riitaisaksi muuttuneen asian käsittelyä voisi jatkaa esitetyn 10 luvun 17 a §:n nojalla määräytyneessä tuomioistuimessa vain sillä perusteella, että vastaaja ei ole huomannut ensi kerran asiaan vastatessaan esittää väitettä puuttuvasta toimivallasta.

Mietinnössä ehdotetaan sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 10 §:ä muutettavaksi niin, että 1 momentti muutettaisiin nykyisestä ”sähköinen viesti katsotaan saapuneeksi viranomaiselle silloin, kun se on viranomaisen käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä siten, että viestiä voidaan käsitellä” muotoon ”sähköinen viesti katsotaan saapuneeksi viranomaiselle silloin, kun se on virka-aikana viranomaisen käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä siten, että viestiä voidaan käsitellä”. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi virke ”jos viesti on lähetetty virka-ajan jälkeen, katsotaan se saapuneeksi seuraavana arkipäivänä”. Mietinnössä todetaan sivulla 55 että kyseessä on 1 momentin osalta tekninen tarkennus, joka selventäisi sähköisesti toimitettavien haastehakemusten viireilletuloajankohtaa. 2 momentin lisäyksen osalta mietinnön sivulla 75 todetaan, ettei 2 momentin lisäyksellä muutettaisi nykytilaa. Lakia sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa sovelletaan paitsi tuomioistuinasioissa myös hallintoasian, syyteasian, ulosottoasian viireillepanoon, käsittelyyn ja päätöksen tiedoksiantoon sekä soveltuvin osin myös muuhun viranomaistoimintaan. Kun muutosta esitetään haastehakemuksen saapumisajan selventämiseksi, pitäisin perusteltuna säätää virka-aikaa koskevasta tarkennuksesta oikeudenkäymiskaaressa. Ainakin ennen ehdotettujen muutosten tekemistä tulisi selvittää, onko muussa lain soveltamisalaan kuuluvassa toiminnassa määräaikoja joita ei ole sidottu virka-aikaan.

Totean vielä, että mietinnössä ei ole erikseen perusteltu summaarisia asioita jatkossa käsittelevien kärjäoikeuksien valintaa muiden kuin Ahvenanmaan kärjäoikeuden osalta. Katson että kärjäoikeuksien valinta tulisi perustella. Esimerkiksi nyt mietinnön osiossa 10.2 kerrotaan, että Varsinais-Suomen kärjäoikeuden valinta Kanta-Hämeen kärjäoikeuden sijasta edellyttäisi vähemmän muutoksia kielellisten oikeuksien toteutumisen turvaamiseksi ja vähemmän virkasiirtoja. Mietinnössä kuitenkin ehdotetaan asiaa enemmän perustelematta Kanta-Hämeen kärjäoikeutta Kanta-Hämeen ja Varsinais-Suomen maakuntien summaarisia asioita käsitteleväksi kärjäoikeudeksi.

Apulaisoikeuskansleri

Risto Hiekkataipale

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Pekka Liesivuori

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
